

עבינים חמודים

בברומי גשר הריאלאטו, הוא מתרפץ בזחוק קל,
ומטטלל את אצבעו כמסביר למאזדווא בדמת
הלהילה. – הרי ידיפס לתם, ליירדים, את כל
ההמראשים על דף אחר, מיי פשפכתיו בכאת,
בכאותיות הולכות וקענותו, מיין פוליפוניה של מוטט
או של קומדיות מדרגיל. ככלים ישיו בעת ובעונה
אחת, במבט אחד, על דף אחד: התורה ורגום
אונגולרים, ורגום יונגן, והפרש רשי מפרובנס,
ונגומינ, ואכז ערוא מסרבון.

ואן, ממשיכה מיל' גברון, "זוחק דניאל ב'embergal אל הלילה, מעל גשר היראלאט', באלא' חמיש מאות וחמש עשרה, ווץ להעיר את עוזריו, פליקס ברונטנס המומר, שייאוף את כל יודיע הספר מהותגתו, שיקיט צוות ערוכים ומגיהים, מהר בכווקת מהרעליה".

מקראות גדולות, הבהיר, מהדריך ועורך.
מדעי: מנחם כהן, ספרי יהושע ושותפים.
תואצמת אוניברסיטת בר-אילן. 1992.

ל מי שאינו מתמצא, עשו ספר מקראות-גדר לוח הדין – ומעיה יש לנו יישן והרש בת' חום זה – לה-היראות כעוז ספר פרקיוט גרשון, אליל אף מאדים בגדש שב'. עם זאת, החר של מקראות-גדרות הקלאס' הוא דר' יפהפה, טקסט המקרא במרכו, מוקם מאורבעת צדוריין בתרגום ארמי ובפירושים בכתב רשות', ובعود כל מנני ס"י מנם מסתוויים שرك יודי' חין ידע את משמעיהם עד כה. מעתה, אחר שנפתחה עידן חדש בתולדות תלמודות-תנ"ךולוגיות, עם הופעת פברר ונראשון בע'

אמר הצעיר יעקב בן חיים

1525. מכתב דבגדת יטבתה בו חיים ל"מכראות נדלות".

דניאל בומרג הונצרי רץ להעיר את פליק פרטנסיס היהודי המומר העובר אצלו, שיבין לו תנ"ך עם פירושים – "מקראות גדולות" – בשבייל יהודאים, זו הייתה מההורה הראשונה של תנ"ך מסוג זה, והיא ראתה אור ב-1517. והנה, שמונה שנים בלבד לאחר מכן החל מלא עם פירושים, מומדרפיוטים אותו בומרג מהדורה חדשה לגמרי של הגמראות הגדולות, פרי עברותו של יעקב בן חנוך אונזיגו – תלמיד החכם היהודי שהציג מתחנים ללונצאייה, ריבוי הפירושים, ותוספות העזרות והסורה החקתנה והגזרלה – שעליון יוזב לולאן – אלה הם ההבדלים העיקריים בין מהדורות 1517 לזו של 1525. יותר עם זאת, יש ממשעריים שייעקב בו חיים סיכנע את בעל הדפוס להזכיר מהדורה חזרה של התנ"ך – עבודה עצומה גם בימינו, ולא כל שכן כי מים הם – בغالל שיבור העזרות המוסורה מכחינת תורה הקבלה, שבזה הטעינו גם נזרים התקפה.

מי היה יעקב בן חנינא בן דודו, המדריך ר' אליליה בחורו, כתוב בשבוי מחרדותה בן חיים בר להלן:
“אכן המסורת מהארבע ועשרים וספריו המקרה הנדרפסות הנה, לא ראיינו כהנה כל ספרי החקראונים, מסורות ומתקנים, ביפוי וכחדרו, וכטבוס החסידות, סדרם אחד מהנבונים, היה שמנו לפנים, ביר שדראל נקרא יעקב, והי נשמתו צורה בזרור נסכךוב”. שכח משונה, ואות, מכיוון שאיתו בן חנינא, אכןן נ cedar אחריו שהגשים את משימותנו תגרלה, הילך והתתנצל – אכן, תפעה משונה – ריבבי המתנזרים לדודוקא ביי אותם אנשים שהיו בקאים גודלים ר' ירמיה בר ברברה

אוטו יעקב בן חיים כתב הקדמה למחודשת *ההקרנות הגודולות* שלונן, 1525, וכמה שורות ממנה נגבייא להלן: "שיטבה הכורה המכזא ועין לא תשברני, הנעלם וכל ברשו ימצענו. אשר חנן לנוין האנושי לשון לדורם, למלאת עניינים חמורים". ואחר שהוא מזכיר בשוחה של לשון האדים בכלל, והלשונו העברית בפרט. מתאר בו חיים את גלגוליו

על המונומנט של אוניברסיטת בר-אילן, נושא הדבר ברור וכל הדתו מוסכמת ופותרות. אך בפעם הראשונה המפעל החדש – משוח על כסמו של ספר המקראות האגדות נוסח יש, יותר האירושיאני והוא נגיעה של ראשית המאה ה-16. הרב סאנס בשיוו. יהודים נזירים מציירים בקשי תר' בות חזוקים. הנוצרי דניאל בומברג – "צעיר המוחזקים", כפי שהוא מכונה בקולופונים עבריים של ספרים שחדרפים – הגיע מאנטוורפן ופתח בית דפוס, והוא מדפיס את ספרי היסוד של התהבות היהודית, מקרה, תלמוד בבלי וירושלמי, ועוד. עידין לא חלפו מאה שנים מאז המכזיא גוטנברג (1436) את הדפוס, וכבר הופיעו בעיצומה, ובעיר הגנו, דזנות והארמוניים החלומיים מעסיק דניאל בומברג תלמידי הכהנים יהודים, חלקם מומרים, חלקים עתידיים להמיר את דתם, בעקבות הגדולה הזאת.

מקרים אגדות הוא ספר המתאר את הדמיון. מעבר לדף שלו, עם רד"ק ורש"י, מצורת צין ומ' צורת זו, ועוד, מסתורות דרמות אנושיות, סי' פורם של אוטם אנשים מונצחה של ראשית המאה השש עשרה שטרחו בעריכתו ובהדרפסתו של הספר הגדול והגrosso הזה. ובמקורה דן – בערך ספרו יהם של דניאל בומברג בעל בית הדפוס, ויעקב בן חיים בן אדריאנו – היהודי הלמדן שעדר והגיה את המקראות הגדות שחדoopsו ב-1525. והנה, לא פלא שיזכרת בת זמננו נחפשה לדרמה שמהורי הקלעים של הספר הזה ותיארה אותה במלים מתפעמים. כונתני למכל גוביין, שבגיליו 2 של כתוב העת "זימוי" (תשרי תשנ"א) פירסמה קטעים מתוך יצירותה המענינית והמקורית – "מעשיהם מתרגם פירוש". שם, בין היתר, מככבר דניאל – קרוניקת קרוניקת פירוש". שם, בין היתר, מככבר דניאל בומברג, פורמים מונצחים, להלן, בהשומות, דברים

הנוגעים לעיר:
במשך ערב מאוחרות בין תעלות וניצי מולו-
דיניאל, נוצרו הagan ומותרכבת. לפני זמן מה
פתח כאן בית הדרופון שליל – מלאת מחשבות
שלמר בעיד מולדנו אנטוורפן, אצל אביו

מוסמך, ובוגעת בעולם אחר לגמורי של מושגים. אין
ה רק עולם של רגשות ועיצמים אלא של מקריות ואין
ייוודאלאות. "מאוחר עץ שקס" איננו הכללה בנו"
לילת כמו "ההמורות" או "בורות ללא תחתית" אלא
רוחב מסים ומקרי של זיכרונות פרטיים ומיוחדים.
דרך המובלעות האלה בונה "דולִ סיטִי" את העולם
נכփ הוה, שבו לא רק האנשיות והעצמים הם בעלי
שם מעור, אלא שהמלט עצמן נשאות בו מהדר משמעי
וותק ווניה.

ודלי, העיר הגדולה, נועשת לగורנינה למצוא בה תינויים
אפשרות לבב שלם להרגו ולחקת מוגוטו כלפי אחת בש-
ית. בנה הקפטן שנמצא, אם כי לא ואדות, בעל כליה
יאשון, בונה קסטל'ה'לוטס את הקשר העקרוני שביסודות
ספר הזה – האם (ד'דורות), העיר (ז'וויליזצייה),
מרחוב) והלשון. הגורנינה החටה משלמה את מגעל
רישיונות שונריך. הקרא מכאן ואילך, מכתי את
ושג האם שהושמד בסמל השואה שהושמד גם הוא,
ווגש לסייע את שם "ד'כאו" כתמורות ורכבים שרוכבי
יה של העדר במסעות אליו וחוורה. אוטון רכבות ש"אמ
ת לא עצרת אותן – הן עד גיטעו לך למפשעה".
ילוי, שחודה מגרנינה, מסתבלת מהמלחין, "אבל כמה
בר אפשר להסתבל מלוחלן על כל הרכבות הדודחות?
נד לאן והורחותן כל הרכבות בדול' סיטי ודוורות
רבאו וחורה. אין ואת ד'כאו ההייא, אלא סתם קרש שב-
וב עליי ד'כאו, מין אונרטה. כמה זמן אפשר לתה
ענינים לעבד שעות נספנות ולרצד?" (עמ' 37).

וזה הגורמים ביותר שנכתבו
ידי פלאץ' של אלפרד דבלין,
שת הלשון לבין האוצרות
הוא בונה, בהיפוך נורא, את
המושמד

טקסט מפקיד לאוכר את המשמעות ה-*"היא"* של
כאותו, מכתריה את הטקסט הבא לפניה והותמת אותו
ב-: סמל העל של ערכי החיים במשמעותם הייחודיים-
גבירת-ישראלית. קסטילבלום והותמת בכך את המלון
ישואלי-העברי שלו. סדרו הוא לא א"ב, אלא הוא
בדכי. הוא פורח בדג כתן וחותם בששת המילויים.
ambilון השלילי של העיר ושל האהבה מעמיד בסוף
חלק הראשון של טקסט מזו עצמות יבשות של גשם,
יעת, ובסוף החלק השני, מן הטקסטים הגאוניים של
ספרות העברית, עמד הקורא מול תיזון במוכן עז'
ויק והשלם ביותר של המושג.

או של קומדיית מודרנית. במאמר אחד, מבטב אחד, על אחד: התורה ותרגומים אונקלוטים, ותרגום יונתן, והפרש רשי מפרונגען, וחמניד, ובaban עורך מספראן"
וזא, ממשיכה מיכל גוביין, "צחוק דנייל בר מברג אלليلיה, מעלה גשר הריאליתו, באלא' חמש מאות והמש עשרה, ווץ להעיר את עורי, פלייק פרטנסיס המומר, שיאסוף את כל יוציא הספר מהגנו, שיקים נוחות ערבים ומג'יים, מחר בכווקם מהנחיים!"

אמר הצער יעקב בן חיים

ישתבח המליך הנטיר ווועגן ג' רוחנרוונגען וכ' דרכם מזענו
הער ח'ן לערן הנטיר לפון למוויסט נלערת עערת חורודס.
ביד פטכלע מוואיסט. לען ג'הדים. לעלערט רטבנ'ו ומיכבו. לאטער זיבטו וטכני.
חויח גאנענו בעכברו לפון טיקרט למ'ר קאילטפון האערת ואנברת. ג'הידין
פאנער. פקוח פינס שורת. וואיזלערוות. גאנערצעט כלעמעיר איזקילטפון
טיקרט קין עריך קאי' נבוחומיליא ווועט פעליה. וואיזו כען ח'י'ערוועה סבללה.
והחכמָה קחוין סבללה. והאלאט עריך גז'ה. פעס אונר בחר ג' נלט נארס
הכלה. וכען דו הנטיר. ואט דיט פדרה. דערקינה ופריטה. וטפלת
החויה.

מתקודם הקדמת יעקב בן חיים ל"מקראות גדוות", 1525
בעל המונומנטלי של אוניברסיטת בר-אילן, נשעна
הדר בדורו וכל הדורות מוסכורות ותוראות.
אך כertos ספר המפעיל והחדש - משחו על
קסמו של ספר המקרהות הנזירים וסוכת ישן. זורת
האריווע היא ונ齊יה של ראשית המאה ה-16. הנהנ
סאנס בשיאו. יהודים וגויים מציירים בקשרי תרנ
בוחות הדוקים. הנוצרי דניאל כומברג
המוחקקים, כפי שהוא מכונה בקרבוונים עברים
של ספרים שהדרפים - הגען מאנטוורפן ופתח בית
דפוס, והוא מגדיש את ספר הייסוד של התרבות היהודית,
מתקודם, מפרק, תלמיד חכם יהודי שהציג עיון
לא חלפו מה שנות מאה המזיא גוטברג (1436)
את הדרפס, וכבר השמיט במלואו. ובעיר הגנו
دولות והארמונות החלומים מעסיק דניאל כומברג
תלמידי ומיכמי יהודים, ללוקס מומרם, חלום עני
דים להמיר את רוחם, בעבודה האגדולה הזאת.
ארצראג'זידולות הוא ספר המשיצת את הדמיין.

מי היה יעקב בן חיימן בן דודו, המדריך ר' אלilio בחור, כתוב בשתי מהדורות בן חיימן [בדלהלו]: "אכן המסורות מהארבעה וועשרים [ספר היי המקראי] הנדרשות הנה, לא ראיינו כבוגה בכל ספרי החקמונות, מסורות ומתרומות, בייפוי בהדרור, ובטוכ הסדור, סדרם אחד מהגבונים, היה שמו לפנים, כי שראל נקרא יעקב, תרי נשפטו צורה בצרור נקבות". שבה משונה. וזאת, מכיוון שאותו בן חיימן, זמן קצר לאחר שהగשים את משימותנו הגדולה, הלך והתנecer... אכן, תפופה משונה – ריבוי המתנגדים דוקא דיז אוטם אונס שחיו בקיאים גדולים בטקסת המכרא.

שקסט המקרא. אותו יעקב בן חיים כתב הקדמה למהדורות מקראות הנגולות שלו, 1525, וכמה שורות ממנה ביא להלן: "ישתבח הבורא הנמצא ועין לא שונני, נצעלים וכל ררוש מיבางן. אשר חנן למין ואנושי לשון למודרים, למלאת עיניים חמויים". אותו שהוא מברך בשבחה של לשונו האדים בכל, החלשון העברית בפרט מתרחزو בו חיים את גלגוליו ומתנותיו הונזיה, וכיידר הגיע אל בית הדפוס של אישיות היהום והעליה דנאאל בומבריגי... ויביאני אל בית דפוס ייראני כל בית נכוונו, ויאמר סורה שבבה... כי הפצית שוגה ספריהם הנדרפסים להסיד מהם מוקשי הטויות ותוככם ותצרפם כבור העיניונות". ררטט האנגש תחתים הזה מדבר לנו מעבר לכל דף מרפי המקראות הגדולות. ראשונה דראשונה מתוך שתיים

תזכ העת צדקה וצדקה, וצדקה ישבה על כל הארץ. מעתה הם תורן יצירתיה המעניינת והמקוררת - "מעשהם כבוניקת פירוש". שם, בין היתר, מככבר דניאל ומורדים, המדפים מונציה להלן, בהשומות, דברים נוגעים לענייננו:

"במשך ערב מאוחרת בין תעלות וג客气 מובל נציגי בומברג, נציגי הגנו ומרתובת. לנו זמן מה תחת כאן את בית הדפוס שלנו - בלאמת מחשב שלגראם בעיר מולדתו אנטוורפן, אבל אבינו פרדרו נזירים. והוא שחל להדריפס את כתבי היהודים אלה ברוכה במשמעות. היהודים הללו כל כך להוטים אחרי הספרים ולא רק אחרי תורה משה והנבאים, אלא כל אותוomentum קולות של חכמים ופרשנים ודינאים, כל האיגרות שנשלחו מתימן לספרד ומכל למצרים. הם מבאים אליו שיסדר, שידפיס, שייכור, שפץ, ומחר. מכירה זהב היהודים הללו, לו לא היו להוטים כל כך - ואנו, בעוד רגלי עמודות

mobulutot ha'ala b'vona "zoli" sifri' at ha'leph
ha, shbo la rok hanoshim ve'hazemim ha'bm be'al,
alaa shehmalim uzman noshatot bo machshesh
sum.

yei, ha'ir v'ha'om, noshet le'garmeniyah le'matzia ba tenuk
ur cabl shlem la'hrgo v'lkhut magoty kliya achat b'sh
na ha'koton shnemza, am ki la'al v'dorot, be'al kliya
benkodha ha'otzat broman, le'kraat sotom shel halak
zon, b'vona kastel-bolot ot ha'kashr ha'ukoni shvach
ha - adam (ha'dobrot), ha'ir (ha'ziviliyitzah,
(b) v'holoshon, ha'kodha ha'otzat shlimah at me'ugel
sheviyot shnord. ha'korao m'ca'an v'ail, m'catrd at
adam shoshmed b'smel ha'shava she'hshmer gam hoa,
sh lisimot tamid "d'ca'a" t'mmorot derchim sh'robri
shel ha'ir v'noshotot aliy v'vchorah. aton r'ebot sh'am
v'la' azurata aton - ha'nu v'igyu l'd'lfusha.
shehroha me'garmeniyah, meshtablat mahallot, "avbel
afshar la'hashtabel mahallot ul' cel ha'rebbot v'dorotot
la'an ha'zon dorotot ul' ha'rebbot b'roli si'iti v'dorotot
v'azot. ai'zot d'ca'a ha'ya, alaa sotom k'resh sh
ulein d'ca'a, mi'zandarta. b'meha zman afshar la'that
yamim le'ubad sh'utot nosphotot v'loratz? ("um' 37).

הגדולים ביוון שנכתבו
על פלאץ של אלפרד דבלין,
ת הלשון בין האבות
וזוא בונה, בהיפוך נורא, את
המושמד

הטקסט מקפיד לאזכור את המשמעות ה-*"ה'יא"* של דברו), מכיתה את הטקסט הבא לפניה וחותמת אותו בסמל העל של ערכיו החפים במשמעותם הייחודיים עברית-ישראלית. קסטלבלום חותמת בכך את המילון הישראלי-העברי שלו. סודו הוא לא א'ב, אלא הוא ערך. הוא פותח ברוג קטן וחותם בששת המילויינים החלק הראשון של הספר סודות עצמות יבשות של גמיש מיעוט, ובסוף החלק הזה, מן הטקסטים הגאנניים שבספרות העברית, עומדת הקורא מול חיזוק במנון העתים והשלום ביותר של המושג.

תיק השלם ביחסו של איזה אחד מהרשות הלא-ריבית. מכאן ש'צפת' הפרדש באובססיוויון האמורנה תומונת עולם שיעיר את מסורות האמנות ואמונה תומונת העודנרים, או הייחודש שבתקסט הזה, או מז'א שכלהני מבובי סודות פילוסופי. וזה רומאנו מיל ומכמיד שאיש, ואפיו הנרגן ביורר, לא יינח און-אמצע, המכבה את הבינו' והמאירה הפושים בכל ערך רגש ומשמעות. דוגא על ידי ביצוע מואץ וקיזוני של השמות הרשומות ועל ידי גידרי בלתי אפשרי עצבי החישה והרגש, קושרט קסט'בליטם את המושיעות זו לו וחותמת אותה לעולם אחריו, חנון אחד, ש'